

PROLETAREC

Entered second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 587 So. Centre Ave.

"Delavci vs. h. de žela, združite se"

Stev. (No.) 57.

Chicago, Ill., 13. oktobra (October), 1908.

Leto (Vol.) III

Balkanski bojni strah.

Na Balkanu nekaj vre. Bojaželjni delavci oznanjujejo žlovesko klanje, ali da rabimo stari, barbarski izraz: vojna.

Vojna se ima začeti med Bolgarijo in Turčijo. Prošli teden je Bolgarija objavila neodvisnost od Turčije in knez Ferdinand se je proglasil bolgarskim carem. Turčiji naravno to ni po godu. Nedavno so Bolgari zasedli turško željeznico v iztočni Rumeliji, kar Turčiji tudi ni po godu. In to je povzročilo konflikt.

Vse pa tudi po ostalih državah na Balkanu, da se celo v Avstriji. Srbi napredujejo proti Avstriji, ker je ta pred par dnevi proglasila za svojo last delo Bosno in Hercegovino; nasprotno pa Avstrija sovraži Srbijo vsled znane avstrijske propagande na slovanem jeziku. Najnovejša poročila govore, da je Avstrija že ukazala mobilizirati 4. armadnega kora. Buni se tudi Albanija in Kreta.

Polakaj je torej vsekakor kritičen, a ako o pravem času ne zmaga razum in mir, utegne lahko vsak hip biti goraka žloveska kri po vsem Balkanu. Kakor razvidimo iz položaja, obnaša se Turčija še najbolj pametno. Njena namreč, kaj poredke ostale evropske države, ki imajo po svojih meddržavnih pogodbah dolžnost, preprečiti vsako nepotrebno prelivanje krvi.

Evropski socialisti so že zastavili svoje moči, da preprečijo, če je mogoče, nameravano klanje ljudi na Balkanu. Habi v imenu nemških in francoskih socialistov protestirala najstrožje pri odločujočih evropskih vesilih proti vojni. In ravno to je kar socialisti zahtevamo. Vojna je vendar žalostni ostanek prejšnjih barbarskih vekov in največja sramota. Špet bila za 20. stoletje, ako pri seboj slavi militarizem svoje krave orgije, ponkočavati na debelo človeška življenja, pustošiti pokrajine, demolitirati delo pridnih, proletarskih del. Dokler se bodo ponavljale vojne, tako dolgo bo živela na svetu velikanstva, da smo ljudje civilizirani. Mi smo, da turški, bolgarski, srbski in avstrijski proletarijat si ne želi medsebojnega klanja. Klali bi se radi le izkoristiti ljudstva, buržoazijski ogrozi, tirani, trojke v človeški družbi, kateri vidijo v vojni le svoj dobiček, — in potem naj bodo ti trojke, bolgari ali srbi. Mednarodni proletarijat nima od medsebojnega klanja ničesar drugega kot škodo in smrt.

Boj vojnam! Boj militarizmu! Naše največje ogorčenje nad pripravami za prelivanje krvi, gorke proletarske krvi na Balkanu!

Rdeči vlak.

Posebni rdeči, socialistični vlak je šel na svojem potu po Izpadu isti bojaželjni odmev med delavskim narodom, kot na Zapadu še ne še vpelje. Naše in tisoče delavcev napolno dvoje in gledišča povsod, kjer ima Debsa svoje volilne shode. Višek simpatij in milja poslušalcev je pa našel Debs v New Yorku, ki je bil "socialistični teden" 5. oktobra. Ta dan je namreč dospel rdeči vlak. V New Yorku imel Debs dva shoda v gigantnih stalnih Hippodrome, kjer je bilo 12.000 poslušalcev in v "American Theatre" kjer je bilo 4000 poslušalcev. Vseh 12.000 oseb je plačalo vstopnino, več tisoč oseb je moralo z vidno nevoljnostjo ostati zunaj, ker v gledališčih ni bilo več prostora. Ljudstvo navdušeno pozdravljalo našega kandidata in tisočeri klic: Hurrah for Debs! — Hurrah for Socialism! so odzvali od mogočnih gledališčnih obočij in zunaj na ulicah. Newyorški kapitalistični listi so bili kar iz sebe, ali so drugi dan, da niti sam Lincoln v znameniti kampanji l. 1860 ni bil v New Yorku takega sprejema in toliko slušateljstva. "The World" je rekel: "Niti eden dosedanji shod

v New Yorku se ne more primerjati s večerajšjo Debsovo demonstracijo." "The Herald": "Take demonstracije še nismo videli na newyorških ulicah. To je bil naval moč in žen, ki se gotovo zanimajo za Debsa." "The Times": "Debsov prihod v New York je povzročil tako politično demonstracijo, kakršne nismo videli že leta in leta pri nobenem predsedniškem kandidatu." — "Glas Naroda" ni ohranil niti besedice.

Ampak "socialistično mesto" ni samo New York. V Providence, R. I., kamor je dospel rdeči vlak 8. okt., je 3000 delavcev napolnilo Infantry Hall, kjer je govoril Debs. Po mestu je bila tudi parada, v kateri je korakalo 1500 socialistov, med temi 500 žen in otrok. V Haverkillu je Debs zboroval na "public square"; bilo je 5000 poslušalcev in parada z 2000 obhodniki. Promet v mestu je popolnoma počival. V Bostonu, Mass., je Debs govoril (6. okt.) v znameniti, zgodovinski Faneuilov dvorani, nazvani "zibelka svobode". Imel je 2200 poslušalcev. V Springfieldu, Mass., je imel isti dan 3000 poslušalcev, v Worcesteru 2000. Jasni so, jasni povsod.

KATOLIČANI NAPOVEDUJEJO VOJNO SOCIALIZMU.

"Cleveland, 21. sept. — Na današnji, prvi seji zborovanja nemške katoliške organizacije, se je razpravljalo, kako se naj prične splošni napad na vse forme modernizma, ki nasprotuje cerkvenim naukom. Organizacija je sklenila, da se ustanovi fond \$125.000 za posebne misijonarje, kateri naj potujejo od države do države in pobijajo socializem."

To vest, ki je bržkone vrjetna, naj si dobro prečitajo oni sodrugi, kateri vedno naglašujejo, da moramo socialisti biti lojalni proti duhovščini, in se ne vtikati v verske stvari, kajti duhovniki tudi nas puščajo v miru. Le počakajte, boste že doživeli presenečenje! Odprto smemo tudi reči, da je nacionalna socialistična konvencija letošnjo spomlad storila veliko taktično napako, ko je sprejela resolucijo, s katero je izjavila, da je ameriška socialistična stranka politična stranka in kot taka nima nič opraviti z verskimi stvarmi.

Radovedni smo, bodo li angleški sodrugi kaj takega sklepali tudi v bodoče?

Ruska vlada je izdala ukaz, da se odslej ženske ne smejo več vpisavati na ruska vseučilišča. Tiste, ki so že vpisane, smejo dokončati svoje študije. 2103 žen je sedaj še na ruskih univerzah. Tako se briga ruski carizem za izobrazbo svojih državljanov! V Rusiji je vse mogoče, in čudili se ne bomo, ako bodo nekega dne kaznovani tisti, ki znajo čitati in pisati, a nagradeni oni, ki tega ne znajo. Ruski carizem gre vedno bolj za tem, da nesrečni narod strmoglavi v čim večji prepad neznanja in robstva. O batjaska, car, odrešenik vseh Slovanov!!!

"Hrvatska Zastava" je v svoji predzadnji številki stresla vsepolno neslanost na "Radniško Stražo" in sodruga okrog tega lista, a obenem je v isti številki prinesla dolg članek, v katerem se ogreva za socializem in priporoča volilec našega kandidata, sodr. Debsa. Če ta list ne nori, potem sploh ne vemo, kaj je norost.

Veselica hrvatskega socialističnega pevskega društva "Sloboda" in tamburaškega društva "Sloga", ktera se je vršila zadnjo soboto v Narodni dvorani, je bila nekaj veličastnega. Škoda, da vsled premajhnega prostora ne moremo o tem poročati obširneje. V prostorni dvorani se je kar trlo ljudi; program je izpadel povsem izvrstno; zlasti moramo pohvaliti pevce in igralce v igri "Keerke rada". Hrvatskim sodrugom čestitamo na tem uspehu.

H krvavim rabukam v Ljubljani.

Značilno je, kar piše brateški nam socialistični list "Sloboda Rijec" v Zagrebu s 23. m. m., ko opisuje in najstrožje bica šovinistične, nacionalne boje v Avstriji, ki so pred par tedni imeli svoj krvavi odmev tudi v Ljubljani. Tam piše: "Naši meščanski krogi se niso niti najmanj znenili, ko sta dva hrvatska šandarja v sošanih ubila dva Hrvata. Kadar Hrvat ubije Hrvata, Srb Srba, ali Slovenec Slovenca — tedaj je to malenkost in nikomur se ne zdi vredno, da se demonstrira, kravalira ali se oblekel v črno. Naj se jutri pripeti, da v kakem štrajku slovenski šandar ali vojak ubije slovenskega delavca, naj hrvatski šandar ali vojak ubije hrvatskega delavca ali kmeta, — nihče se ne bo brigal za to. Kadar pa, napačno vagon in vršec svojo žalostno, militaristično-krvniško službo v kapitalistični državi, nemški vojak ubije Slovenca, tedaj je pa to narodna žalost! Ravno tako se rodijo nacionalne afere, kadar Madjar ubije Hrvata. Če se pa koljejo v enem in istem narodu dva razreda, če buržoazija zapove streljati na svoj lastni proletarijat, tedaj je to prav in normalno in ni narodna žalost za vse narodnjake in patrijote na svetu! ... Kri je tekla v Ljubljani. Ampak teja je tudi pred par dnevi po budimpeštanskih ulicah. V Ljubljani je tekla radi nacionalnih rabuk, a v Budimpešti pa, ker je delavski narod zahteval svoja prava in svojo svobodo od gospodarskega razreda. Nad umorom in Ljubljani so se naša patrijote tako razburili, da so krvavilja bestijalnih tolovažev v Budimpešti so pa komaj zabelježili! ..."

Naj bo to najslajnejša lekeja za vse one slovenske narodnjake furije, ki se danes mislijo, da se narodno vprašanje rešuje s pobijanjem nedolžnega stekla, s polivanjem sten s črnolom in z brezmiselnim rjevenjem po ulicah, ki ima edino te posledice, da izzove podivjano in krvavično vojaštvo.

Starokrajski, klerikalni in liberalni narodnjaki mečejo sedaj vse božje strele na vojaštvo, ktero je v noči 20. sept. v Ljubljani na uprav tolovažev način umorilo dva Slovenca. Pobožni in nepobožni narodnjaki naj bi raje gremeli proti družabnemu sistemu, ki vzgaja in vzdržuje militarizem. Ali narodnjaki se ne vedo tega, da se vojak vezba in uči le v klanju in moriji in da ne zna drugega kot klati in ubijati? Čemu pa plačujete milijone in milijone v davkih za kanone, puške in sablje? Ali ne zato, da vas potem streljajo s kroglicami, ktere ste vi plačali, in pobijajo na ulicah kot pse? Lepo je to! Pa se še pridnujete: "Vse za vero, dom in cesarja!"

REPUBLIKANSKO-DEMOKRATIČNI "RINGELSPIEL".

Bryan pravi, da Roosevelt laže. Roosevelt pravi, da Bryan laže. Hearst pravi, da Hearst laže. Hearst pravi, da je Hearst breznačajnej.

Foraker je v službi Standard Oil trusta.

Russel pravi, da je Bryanu še dolgo znana Haskellova korupcija.

Gompers izjavlja, da ga je nekdo hotel podkupiti, pa mu je spodletelo.

Republikanci trdijo, da je demokratska stranka v zvezi z Archboldom.

Bryan je prepričan, da republikansko stranko podpira jeklarski trust.

Uf! kako "rotten" in gnjil je politični kapitalizem, da še na vsih koncih in krajih smrdi, smrdi, smrdi!

1.500.000 GLASOV.

Richard Lloyd Jones, pomočni urednik tednika "Collier's Weekly", kateri je ravnokar prišel iz Zapada, prerokuje, da bodo socialisti pri letošnjih volitvah dobili 1.500.000 glasov. Jones pravi, da na Zapadu vlada mrinja proti starim strankam, a nasprotno se pa ljudstvo zelo zanima za socializem.

DOPISI.

Cleveland, O., 4. okt. — Z veseljem Te čitam, naš delavski list "Proletarec", in ker vidim, da sodrugi od več strani Amerike poročajo o "rdečem vlaku" in o Debsovih govorih, hočem ti tudi jaz ustreči s kratkim poročilom o znamenitem dnevu Debsovega volilnega shoda v Clevelandu, ktereja ne pozabim svoj živ dan.

Rdeči vlak s sodrugom Debsom je prišel v Cleveland 29. sept. Socialisti so najeli eno največjih dvoran v mestu, Central Armory, in tam se je vršil shod, ktereja so otvorili z godbo, pejem in silnimi ovacijami. Ko je stopil na oder sodr. Debs, zapel je ženski socialistični klub marseljezo in po dvorani so se razgledali tisočeri hura-klic. Ovacije so trajale 15 minut in nato je šel sodr. Debs zamogel govoriti. Govoril je krasno in prepričevalno. Bičal je republikance in demokrate, bičal sedanji krivični sistem napram delavskemu razredu, in dejal med drugim: "Ako bi bil demokrat ali republikanec, bi me bilo sram, pogledati svoji ženi v obraz."

Dalje je rekel Debs, da če bi delavci ne bili tako leni za svoje lastne koristi, ne bi zidali pravih lenuhov velikanskih palač, a sami stanovali v zaduhlih luknjah. Ne bi izdelovali avtomobilov, a sami hodili peš. — Sedanja vlada je kapitalistična in kot taka dela vse ugodnosti le za kapitaliste itd.

Za njim je govoril sodr. Shofe, kateri je omenil, da so stroški za posebni shod Debsa, ki se je vršil v Clevelandu, kot se je sprva mislilo, in ti stroški se bodo morali pokriti s prostovoljnimi prispevki delavcev.

Drugi dan ob 9. uri jutraj je rdeči vlak zapustil Cleveland.

Nad vse sijajni Debsov shod je potrdil v meni vero, da je socializem postal že sila, s katero morajo že računati kapitalisti in drugi izkoriščevalci delavca, modernega sužnja. Clevelandski, slovenski delavci, zakaj ne stopiš tudi ti v vrste razredno zavednega proletarijata? Zakaj se ne boriš proti svojim izkoriščevalcem? Saj tudi ti nisi drugega kot mezdni suženj. Sezi po našem orožju, "Proletarec", čitaj pridno in premišljaj kar čitaš, in vidiš boš, da ti želi le dobro. Vstani, agitiraj za ta list, podpiraj ga finančno, da se povzdigne v prejšnjo obliko, in pokazi s tem, da si prijatelj delavske izobrazbe. Zavej se, clevelandski rojak, da se tudi mi o priliki pokažemo v vrstah zavednih delavcev drugih narodnosti. Debsa je zadnjič poslušalo okrog 10.000 delavcev — kapitalistični listi so poročali, da samo 7000 — ali si bil ti med temi? Kje si bil? G-1.

Dalzell, Ill., 4. okt. — Dragi sodrug urednik! Pošiljam Vam \$1.50 kot naročnino za "Proletarec". Stara naročnina mi je potekla z mesecem septembrom, a jaz hočem ostati Vaš zvesti naročnik.

Posebni novic ni, kakor da delamo slabo, samo dva do tri dni v tednu. Zasluzimo komaj za hrano. Slabo skrbi za nas naša druga mama — Amerika! Pozdrav. J. C. Kaiser.

UNIJSKI DELAVCI V VEDNO VEČJEM ŠTEVILU ZA DEBSA. O JOJ, GOMPERS!

Unija barvarjev šte. 194. A. F. of L. v Chicagu, ki je največja lokalna unija te stroke na svetu, se je pretekli teden izreka za socialističnega kandidata E. V. Debsa. Obenem je unija poslala Gompersu ogorčen protest, ker ta zvalja delavce v boj za kandidata z "živim srebrom", W. J. Bryana.

Živio! Tako delajo razredno zavedni delavci, kateri znajo misliti s svojo glavo. Ubogi Gompers!

Nek katoliški list ceni imetje katoliške cerkve v Zedinjenih državah na pet milijard dolarjev. To ogromno premoženje se glasi na ime hierarhije, ki ima svoj sedež v Rimu. Kapital jeklar-

skega trusta znaša eno milijardo; trust olja tudi eno milijardo, in železniški trust ima eno milijardo. Rimsko-katoliški trust odvaga torej tri največje truste na svetu: jeklarski, Standard Oil in železniški trust. In vsa ta ogromna cerkvena posestva niso obdavčena! Ni čuda torej, da ima cerkveni trust tako politično moč.

V nekem newyorškem zavodu za umobolne so prošli teden bolniki na umu uvedli glasovanje s koščki slame za predsedniške kandidate. Taft je dobil 64, Bryan 37 glasov — Debs pa nobenega. Ljudje, ki niso pri zdravi pameti, so torej v večini za Tafta! Kaj bi na to rekel "Glas Naroda" ali pa neki lističek na Zapadu z bombastičnim imenom "Amerišanski Slovenski Narod", kateri se je zadnji teden tudi "odrezal" z malo reklamico za dvesto-impetdesettfuntnega narobe-prijatelja delavcev!

"Rdeči" avtomobil v Chicagu.

Chikaška lokalna socialistična organizacija je sklenila, da se najame poseben avtomobil, ki bo prevažal naše govornike po vsem mestu, od jednega uličnega vogla do drugega, koder bodo, stoječi v avtomobilu, govorili agitatorične govore za bližajočo se volitve. Avtomobil prične voziti danes zvečer in bo vozil vsak večer do volilnega dneva.

Dva "huda nasprotnika" Taft in Bryan sta minoli teden bila skupaj na banketu, ktereja je priredila Commercial Club na čast delegatov za napravo brodarstvenih kanalov v Chicagu. "Nasprotna si" kandidata sta sedela pri isti mizi in se ves čas prijateljski razgovarjala. Tepci naj pa še verujejo, da je demokratizem vse kaj drugega kot republikanizem, in da bo nesreča za ljudstvo če zmaga Bryan. Nesreča za ljudstvo bo, naj zmaga eden ali drugi, kajti obo. Taft in Bryan, kandidirata za — kapitalizem. Zavedni delavci bodo glasovali za Debsa.

Ljubljanske krvave rabuke so pa le prinesle nekaj dobrega: liberalci se nameravajo združiti s klerikalci. Tako je namreč naglašal ljubljanski župan in "svobodomislec" Ivan Hribar pri pogrebu ustreljenih žrtv. Pametno! Liberalci niso itak še nikdar storili nič dobrega za ljudstvo; še sami niso znali, kaj hočejo. Bili so samo ovira koristnemu delu slovenskih socialistov. Vsled tega tudi drugega ne zaslužijo, kakor da utonejo v klerikalni luži.

Azijska kolera, ena najstrašnejših kužnih boleznij, ki se sedaj razširja na Ruskem s čudovito hitrostjo, je prodrla tudi v višje proge, ki so se doslej čutili pred njo varni. V Peterburgu je za njo obolelo v zadnjih dneh petpet 24 oseb. En slučaj se je pripetil v palači prince Aleks. Otlenburga, sorodnika carjevega. Dokler se je kolera razširjala le med priprostim kmetskim in dalevskim ljudstvom, se visoka gospoda za to ni dosti brigala, a sedaj ko so začeli umirati tudi takozvani boljši krogi, pa je vse pokovani in izdajajo se najobširnejše zdravstvene odredbe. Ta okolnost najbolj jasno spričuje zavrženost in samoljubje vladajočega razreda.

ČITALNIČARJEM.

Tem potom se uljudno prosijo vsi člani "Slovenske Čitalnice" v Chicagi, da se naj prijavijo, kateri mislijo še v nadalje ostati člani. Dalje se opominjajo vsi oni stari člani, kateri imajo izposojene še kakšne čitalniške knjige, da jih v najkrajšem času vrnejo. Knjige je oddati arhivarju Mike Knloven, kateri se nahaja vsako sredo in soboto zvečer v čitalniških prostorih, 587 So. Centre Ave.

Frank Mravija, taj.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA
LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKI TOREK.

Lastnik in izdajatelj:

Jugoslovenska delavska tiskovna družba
v Chicago, Ill.Naročnina: Za Ameriko \$1.50 za celo leto, 75c za
pol leta. Za Evropo \$2 za celo leto, \$1 za pol leta.Oglaš po dogovoru. Pri spremembi bivališča
je poleg novega naznani tudi STARI naslov.

PROLETARIAN

Owned and published EVERY TUESDAY by

South Slavic Workmen's Publishing Company
Chicago, Illinois.

JOHN GRILEC, President;

JOHN PETRIĆ, Secretary;

ANTON PREŠERN, Treasurer.

SUBSCRIPTION RATES: United States and Canada,
\$1.50 a year, 75c for half year. Foreign countries
\$2 a year, \$1 for half year.

ADVERTISING RATES ON AGREEMENT.

NASLOV (ADDRESS):

"PROLETAREC"

587 So. Centre Ave., Chicago, Ill.

Ljubljanski kravali
v pravi luči.(Ponatis iz "Rdečega Prapora")
(Dalje.)

Shod v "Mestnem Domu" v Ljubljani.

Ptujski kravali, ki jih obsoja ves pošten svet, so dali slovenski liberalni stranki dobrodošlo povod, da je udarila na veliki boben in začela delati reklamo za v svojem jedru docela klerikalno Ciril Metodovo družbo, ki se kljub velikanski reklamni nečisti ne kaj utrditi. Kakor nekdanj "tabori", je zdaj stopil "dr. Žerjavov klub" na površje. Strupene novice, ki jih je "Slov. Narod" pretekli teden prinašal cele koše, niso zgrešile svojega cilja. Srdito komentiranje ptujskih dogodkov, kakor da so ondodni Nemci edini predstavitelji nemške kulture, je rodilo sad, ki prav gotovo ni v čast slovenskemu narodu. V času, ko se dela silno reklamo za tujski promet in pa v očigled dejstvu, da smo Slovenci v marsičem odvisni od tujine, je, ne gledajo na pravilo, da se na surovost ne odgovarja s surovostjo, največja nesmisel, vzpizarjati pogrome po ruskem vzoru, ki škodujejo v prvi vrsti slovenskemu narodu samemu. Liberalno "Slovensko društvo" je torej izdalo geslo "Odgovor na Ptuj" ter na petek večer sklical protesten shod v "Mestni Dom". Neštevilni lepaki so se v četrtki večer vabili vse "zavedne Slovence in Slovenke" na protestno zborovanje. Da se je shod sklical na pozno večer, pol 9. ure, nas ni navdajalo z najboljšimi občutki. Mnogice so lele prihajati še pred določeno uro, velika dvorana "Mestnega Doma" je bila v hipu nabito polna ljudi, enako se je trlo ljudstvo na galeriji in po hodnikih, na trgu pred poslopjem pa je valovalo morje glav. Razpoloženje je bilo silno razburjeno in trebalo je le iskric, da se vname požar. Zborovanje odprl predsednik "Slov. društva" dr. Kekelj, ki po kratkem nagovoru podeli besedo občinskemu svetniku in dežel. poslancu g. dr. Karolu Trillerju. Govornik se spominja in komentira ptujške dogodke ter pozivlja na gospodarski boj Slovencev proti Nemcem, kar bo najboljši in najizdatnejši odgovor na nemško barbarstvo. Končal je: "Odrzimo te pijavke! Ko bodo te pokončane, bo ozdravljen na slovenskem telesu rana, ki se imenuje nemščina Ptuj." Drugi govornik, občinski svetnik dr. Oražen, se je moral udati vedno glasnejši zahtevi ter govoriti skozi okno na trgu zbrani množici. Enako predgovorniku je tudi dr. Oražen pozival na gospodarsko osamosvoje Slovencev. "Slovenec in Slovenka" je dejal: "Kupimo le pri Slovencih in Slovenkah! Pomagajmo čisto, ki so na narodno-gospodarskem polju ubili nasprotnika. Kadar se to zgodi, bodo tudi na cesarskem Dunaju dobili pred nami respekt in spoznali bodo, da bo Avstrija slovenska ali pa je ne bo!" Kot zastopnica ženstva (!) je nastopila gospa Franja dr. Tavčarjeva, pozivajoč matere in one, ki bodo še postale, na narodno vzgojo svojih otrok, ki bodo ljubili le tisto, kar ljubijo slovensko domovino in slovenski jezik. Razume se, da je vse govore spremljalo viharo odobravanje. Predsednik dr. Kekelj nato zaključil shod, rekši, da za Slovence pomeni "Ptuj — ptuj!" Ko

še posvari pred vsakršnimi pouličnimi demonstracijami, zapoje množica odkritih glav "Hej Slovani!"

Demonstracije in naval na Kazino.

Do tu je bilo vse v redu in shod bi bil res imponantna in dostojna demonstracija — kljub raznim frazam, ki se jih na močanskih shodih vedno sliši — če bi bili prireditelji tudi poskrbeli, da se red ne bo kalil. Dočim socialno-demokratska stranka za vsak večji shod, ki ga priredi, vpostavi primerno število rediteljev in prevzame zanj tudi vso odgovornost, tu tega ni bilo. 28. novembra 1905 je soc. dem. odbor organiziral 405 rediteljev (400 rediteljev, 4 podnačelnike in 1 načelnika), ki so skrbeli, da se red niti nima, do 7000, brez slehernega vodstva vtila na Vodnikov trg, križč, žvižgaje in prepevaje slovenske pesmi. Kdor je položaj trezno premotril, je lahko že v petek popoldan z vso sigurnostjo pretehtal, da protestna priredba ne bo mirno skončala. Že tekom dneva so nam dohajala poročila, da se nekaj pripravlja. Iposlali smo več poročevalcev, da nam poročajo o vseh dogodkih. Sprito slabo izločane policije, ki večkrat niti vedela ni, kaj je šenski reporter, so imeli seveda zelo težavno stališče. Ko se je množica privlila do hiše, v kateri ima trgovino železninar Nagy, je nekdo vrgel v zid steklenico žrnila, ampak tako neudno, da se je razlila nazaj na demonstrante. Glašč vris je sledil temu dejanju, na kar je sledil splošen pogrom. Hoteli so vstaviti tudi tramvaj, a ga je imuniziral gledališki ravatelj g. Govčkar, ki je stopil vanj. Med potjo je množica demolirala napisne table nemških trgovcev, jih metal v Ljubljano in razbijal okna. "Operira" je po Strelških ulicah, razbil okna na "otročkem vrten" nemške šolske družbe, se razcepil v dva oddelka, od katerih se je eden podal v Šentpetersko predmestje, drugi pa na Poljane, razbil šipe na Huthovi nemški višji deklški šoli, na to pa se pridružil množici, ki se je že veselila razbitih šip na Mahrovi trgovski šoli na Cesarja Josipa trgu. Okoli pol 11. ure prikoraka bataljon Belgijcev, ki so s nasajenimi bajoneti naskočili na demonstrante. Ljudstvo jih je sprejelo s "fej" in "abzug"-klic. Vedli so se deloma zelo surovo, zlasti tisti, ki so posvali ljudi s "pai" in vdirali v privatne hiše in gostilne. Letali in bili so s puškinimi kopiti po ljudeh, ki niso zakrivali drugega, kakor da so epili, žvižgali in prepevali. Prostor nam ne dopušča, da bi navajali vse podrobnosti, ki so nam znane v obilnem številu. Ob 11. uri ponoči je zasliškavanje aretovancev na magistratu prevzel polie. svetnik gosp. Wratschko. Nemiri so se naposled omejili še na "Zvezdo" in so trajali do 3. ure v jutru.

dosti posla, da so v pritličju na zapadnem delu pobili skoro vse šipe, dočim so se ostali navalili na pročelje in ondaj se nahajajoča dva privatna stražnika spravili v smrtno nevarnost. Eden stražnikov je hotel vstreliti, pa se naboji ni vnel. Prebivalci hranilnice so bili hipoma vsi pokonci, tresoč se od prestane smrtne nevarnosti. Policija je prišla šele, ko so demonstrantje, vajenci in dijaki, že odšli in "junaško" razbijali po izlozbi fotografa Landana na Fran Josipovi cesti. Tu je stražnik nekega demonstranta prijel, pa ga zopet izpustil, rekši, "da ima njegovo sestričino za ženo". Od tu je pobojna armada drvila deloma na Dunajsko cesto, deloma nazaj v Šelenburgove ulice, oziroma skozi Prešernovo ulico v notranje mesto in pred magistrat, kjer so se zlasti ob aretacijah vršili burli prizori. Da 10. ure zvečer so se izvršile tri aretacije. Aretovance se je izpustilo, ko se jih je vzelo na zapisnik.

Drug oddelček demonstrantov se je izpred realke podal nazaj v notranje mesto, demoliral napisne table nemških trgovcev, jih metal v Ljubljano in razbijal okna. "Operira" je po Strelških ulicah, razbil okna na "otročkem vrten" nemške šolske družbe, se razcepil v dva oddelka, od katerih se je eden podal v Šentpetersko predmestje, drugi pa na Poljane, razbil šipe na Huthovi nemški višji deklški šoli, na to pa se pridružil množici, ki se je že veselila razbitih šip na Mahrovi trgovski šoli na Cesarja Josipa trgu.

Okoli pol 11. ure prikoraka bataljon Belgijcev, ki so s nasajenimi bajoneti naskočili na demonstrante. Ljudstvo jih je sprejelo s "fej" in "abzug"-klic. Vedli so se deloma zelo surovo, zlasti tisti, ki so posvali ljudi s "pai" in vdirali v privatne hiše in gostilne. Letali in bili so s puškinimi kopiti po ljudeh, ki niso zakrivali drugega, kakor da so epili, žvižgali in prepevali. Prostor nam ne dopušča, da bi navajali vse podrobnosti, ki so nam znane v obilnem številu. Ob 11. uri ponoči je zasliškavanje aretovancev na magistratu prevzel polie. svetnik gosp. Wratschko. Nemiri so se naposled omejili še na "Zvezdo" in so trajali do 3. ure v jutru.

Spopadi z vojaštvom, dragonske atake.

Nepoznani hujskati so v soboto čez dan razsesli vest, da se z večernimi vlaki pripelje več nemških buršev, da so Nemci imeli v Šiški protestni shod in da bodo zvečer zopet zborovali v kazini. Ljubljane rad verjame vsaki bedastoči, pa če je še take neumnaj; in zvečer so romale cele množice v "Zvezdo", prav kakor na veliki petek k "božjim grobom". Več iz radovednosti, kakor pa s slabim namenom. Ampak čez dan so imeli pri deželnem predsedniku tajno sejo, na kateri so sklenili, da prišeno na večer malodane vso garnizijo, pred kazino. Če bi oblast le nekoliko preručnala tendenco demonstracij ter resno mislila na mir in red, bi si gotovo ne dovolila "špasa", pa vpslala toliko vojaštva pred kazino in v okolice. Da je v to svrha bila nemške vojake, ki so na slovenska vprašanja dajali nemške odgovore in nemško posvali, je ognju prililo olja. Slovenske vojake in domobrance je množica povsod viharo pozdravljala. Ko je nastopila popolna tema, so orožniki in policajci začeli razganjati ljudi, a kar so začeli divjati tudi vojaški oddelki, ki so suvali s puškinimi kopiti na desno in levo. Zlasti se je srd ljudstva obračal proti oficirjem, ki so že čez dan ostentativno pohajali v kazino in sedeli na verandi. Pred glavno pošto se je utaboril nekaj "generalni štab", od koder so pohajale direktive. Ampak kordoni so bili razvrščeni tako nerodno, da človeka, ki je enkrat zašel na Marijin trg, absolutno ni bilo mogoče priti naprej. Ob 8. zvečer množica, potisnjena iz Wolfvovih ulic in pomnožena s Francovega mostu, zapoje "Hej Slovani" in "Lepo našo domovino". V hipu, kakor bi trenil, se od pošte doli pridrvi oddelček dragoncev in z golimi sabljami navali na drugače čisto mirno skupino. Kakor podivjani besne za bežečimi in okoli Prešernovega spomenika. Misleč, da bilo potem odjezili na Mestni trg, se 500 glav množica, deloma žen in otrok, umakne na temno Francovo nabrežje; a dragonci zdvrže za njimi liki besne furije. Strašna panika nastane. Žene kričijo, otroci vpijejo, odividei zamize s pričo strašnega prizora. Dragonci so silili celo po stopnicah pred frančiškansko cerkvijo in se obnašali silno sirovo. O nekvalificiranem postopanju nekega

Izgreli po mestu.

Moltem ko so demonstrantje, po pretežni večini ljudje, ki žive na račun storitev, nemoteno postojali Kazino in vsak "vseh" pozdravili s huroski "Zvezdo" klic, se naenkrat začuje glas: "Orožniki gredo!" In res jo prihajajo skozi Gradsko in z nasajenimi bajoneti začno razganjati ljudi. V tem med kostanji pa so se grupirali fantalini v posamezne gručice: ena jo je udarila pred palačo deželne vlade, druga pa pred realko in poslopje nemškega gluhobnega društva, kjer so pobili nekaj šip. Značilno je, da so na deželno-vladni palači pobili samo 8 do 10 šip na stanovanju deželnega predsednika, kar izdaja, da je volja tega oddelka razgrajanje bil o razmerah v palači dobro poučen. Izpred poslopja deželne vlade so se demonstrantje podali pred "Kranjsko hranilnico", kjer so najprej na trgu pred gledališčem ugasnili električne žarnice, na to pa navajali na plinove svetilke na hranilnici, ki so v hipu žvenketaje popadale na tla. Trije ali štirje pobalini so imeli

dragonskega poročnika, ki je našega poročevalca na Dunajski cesti nahrullil z "Halt's Maul!" se še pomenimo. Ta večer je bilo mnogo aretovanih in ranjenih. Gostilne in restorane je deželna vlada odredila zapreti že ob 10. zvečer. Na Viču je razjarjena množica bombardirala Andrejtovo tovarno s kamenjem, prepregla ceste z žico in napadla od Andrejta telefonično poklicane dragonce s kamenjem in jih popolnoma obvladala. Vojaki so trgovca Marna, ki je bil že v postelji, prišli, da je odprl hišo in mirno trpel, da so iskali za zlikovci. Župan se je odločno uprl zahtevi stražmojstra, češ, da se morajo vse gostilne takoj zapreti, rekoč, da on ni zanj nobena uradna oseba, ki bi mu imela ukazovati. Dragonci so prenočili na dvorišču pri Korošcu. — V šišenskem gozdu je bivakiral cel oddelček vojakov, boječ se za šulferajnsko šolo, ki pa se jej ni zgodilo nič žalega. Trdi se, da je pivovarnar Kosler, na čegar dvorišču so kampirali dragonci, iste pogostil s pijačo; če je to res, potem ni čuda, da so tako divjali.

(Konec prih.)

Joseph Kratky,

575 W. 17th St., Chicago, Ill.

Izdovalec najfinejših cigar
vsake vrste.
Na debelo in drobno.

Slovenecem in Hrvatoma!

naznanjamo, da izdelujemo raznovrstne

obleke, po najnovejšem kroju. Unijsko delo; trpečno in

V zalogi imamo tudi razne druge potrebščine, ki

daji v delokrog oprave — oblek.

Pridite in ogledajte si našo izložbo.

Z vsem spoštovanjem

J. J. DVORAK & CO.
UNION CLOTHIERS — TAILORS
598-600 BLUE ISLAND AVE.

GOSTILNA, dobro in vedno preskrbljena,
z najboljšimi pijačami, unijskimi smodkami in prostim prigrizkom.

Dvorane, za društvenene seje, svahte,
zabavne večere, veselice itd.

Potujoči rojakji vedno dobro došli.

Priporočam se vsem v mnogobrojen
obisk

Frank Mladič

587 SO. CENTRE AVE.,

CHICAGO, ILL.

Spomin na ženitvanjski dan.

Sezona ženinov in nevest prihaja. Če se želite, je važno, da si omislite dobro sliko kot spomin na vaš ženitvanjski dan. Dobra slika, da boljše ne morete dobiti, vam izdela

Wilke

izkušen fotograf,

391-393 BLUE ISLAND AVE.,

CHICAGO

Ima večletno akušnjo in izdeluje najfinejše fotografije po mnenju cenah.

TELEFON CANAL 287.

USTANOVLJENO

Rimska kuga na Filipinih.

Istinite slike iz življenja in delovanja rimsko-katoliške duhovščine na filipinskih otokih.

Preležen iz kongresnega zapisnika 56. kongresa Zedinjenih držav, priobčenih v 688. številu "Appeal to Reason" poslovenil Ivan Molek.

Uvod.

V naslednjih vrstah hočemo podati enjenim čitateljem nekoliko resničnih slik o gubni nemorali in nezakonskih političnih intrigah katoliških duhovnikov na Filipinih. Nihče naj pa ne misli, da so to kakšne izmišljotine. Vsa evidenca v tem prelepem koščku rimo-katoliške civilizacije je ponatijena iz kongresnega dokumenta števil. 190. 56.ega kongresa v Washingtonu, D. C. Ta dokument vsebuje vprašanja in odgovore, katero je na podlagi zapriseženih svedočb sestavila in kongresu predložila posebna komisija, katero je pooblastila in poslala po zmagovitni vojni v Španijo na Filipine vlada Zedinjenih držav, da preišče gotova posestva in zemljo, do katere si je lastila posebne pravice rimo-katoliška cerkev. To preiskovalno komisijo je vodil William H. Taft.

Predvsem je značilno, da je ta dokument, kmalu po nastanku "polet", tako da ga je bilo nemogoče dobiti. K sreči nam je po dolgem času prišel v roke jeden tisti, katerega sedaj podajemo javnosti. V njem boste našli prejasen dokaz kak vpliv je imela — in ima še danes — rimsko-katoliška cerkev na filipinskih otokih, in kako so rimsko-katoliški duhovniki domači in španski, "osrečevali" ondoto ljudstvo. Dokazuje jasno, da ogromna večina domačih in španskih duhovnikov, ni bila le politično orodje španske aristokracije, temveč da so bili duhovniki v svojem privatnem življenju popolnoma degenerirani, moralno propadli, umazanci najnižje vrste, sploh ljudje, ki so javno bili zdravi morali v obraz. In kdo zamore trditi, da nima ta gubna slika nemorale filipinskega duhovništva svoj odsev — dasi še ne tako očito — tudi v Zedinjenih državah!

Po te istinite slike nemoralnega duhovništva pa nismo šli nazaj v dobo inkvizicije, ali v temno srednjeveško dobo. Ne. Prišle so iz ust filipinskih prebivalcev — in temu še ni deset let —, kateri so jih izpovedali prostovoljno in so uradno zabeležene. To je poročila današnjih dni, in ta povest svetljuje v najlepši luči ljudstvo in razmere v deželi, kjer je rimsko-katoliška cerkev že stoletja versko in politično gospodujoča sila.

Filipinski otoki so najlepši vzorec rimsko-katoliške civilizacije, ako se to sploh imenuje civilizacija; obenem so pa tudi zrelo katoliške morale, morale duhovnikov, ki so danes največji nasprotniki socializma.

Toda pustimo to. Čitajte naslednje neovrgljive dokaze iz uradnega dokumenta zvezine vlade in napravite sami svojo sodbo.

Nemorala duhovnikov.

Svedočba seniorja Don Felipe Calderona.

(Ta gentleman pove, da je bil rojen na Filipinih in da je tam preživel vseh sedemdeset let svojega življenja, izvemši sedemdeset let, ko je parkrat obiskal britanska posestva. Bival je ves čas v Manili, kjer je, kakor je pričal, "duhovnik najintimnejše navezan na družino, politično in ostalo življenje".)

Taftova komisija: Ste imeli večkrat priložnost opazovati moralo duhovnikov? Pr.: Vedno. Od mojih mladih let. Splošno je njih morala taka, da so vsi duhovniki že nekaj časa na Filipinih in se več nihče ne zveni za to. Ljudje so se temu že tako privadili, da se duhovniške prilike, nič več ne strahujejo, temveč javno govorijo o njih razmerah z duhovni. Sploh vlada je splošna navada, da ima duhovnik

žensko in otroke, in jako redki so, ki jih nimajo. Če je treba, navedem takoj 100 imen takih otrok.

Taft. kom.: V Manili ali na deželi?

Pr.: V Manili in na deželi. Povsod.

Taft. kom.: Ali še živijo na otokih duhovniki, kateri so očetje teh otrok?

Pr.: Še, in če je treba povem tudi imena. Pričnem pri sobi: moja mati je bila frančiškanskega duhovnika. Osmotil se ne bom, če povem to, kajti moja rodbina se pričanja šele z mano.

Taft. kom.: Veselilo nas bo če naštejete imena.

(Priča nato našteje dolgo vrsto imen duhovniških otrok.)

Taft. kom.: Ali je bila razuzdanost med duhovniki splošna?

Pr.: Razuzdanost je bila splošna, kakor sem prej omenil. Po svojih postavah bi duhovniki ne smeli imeti žensk in bi ne smeli biti očetje otrok — toda v tem slučaju je bil duhovnik, ki ni imel na ta ali oni način razmer z žensko, bela vrana.

Taft. kom.: Iz tega se sklepa, da nemorala duhovnikov ni bila glavni povod mržnje ljudstva do prvih, ne?

Pr.: Gotovo ne, kajti moralni čut je pri vsem tukajšnjem ljudstvu še popolnoma zamrl. Nemoralno življenje duhovnikov se je pri ljudeh že tako vkoreninilo, da se ni nihče več brigal za to. In tudi smel se ni brigati, kajti duhovnikom bi bil največji sovražnik tisti, kateri bi obsojal njih početje. Celo filipinske mladenke so izgubile ves moralni čut; kajti ko so hodile v šolo, videlo so šestdesetkrat, kako so se duhovniki odprto pogovarjali s svojimi hčerami in se šestdesetkrat tudi zabavali z njimi. — Kongresni dokument, stran 139—140.

(In spričo te svedočbe je Taft v svojem govoru 21. maja 1908 v Nashville, Tenn., izustil sledeče: "Rimsko-katoliška cerkev je vedno prva za napredek filipinskega ljudstva.")

Krutost duhovnikov.

Svedočba Jose Roderiques Infante.

(Priča je izkušen pravnik, ki pa še ni stopil v prakso. Živel je ves čas na otokih in študiral je na univerzi v Santo Thomasu. Z ozirom na statistiko, katero so sestavljali duhovniki za špansko vlado, je bil vprašan sledeče:)

Taft. kom.: Torej, da so povečali davke, oropali so zibelko in grob?

Pr.: Povečali so zibelko, toda skrčili so grob. Duhovniki so imeli tajni sistem špijonstva. Imeli so popolnoma v pesteh vse otočane; znali so za vse rodbinske razmere v vsaki hiši; znali so poseči tudi v najskrivnejši kot. Klicali so k spovedi male 5, 6 do 7letne deklice, katere so še komaj mogle govoriti, in te so natančno izprašali o privatnem življenju starišev in drugih ljudi, kamor so deklice morda zahajale. — Kongresni dokument, stran 146.

Taft. kom.: Kaj znate o morali ali nemorali duhovnikov?

Pr.: Znam preveč. Posvedočim lahko vse, kar je povedal senior Calderon, in če je treba, povem lahko še nekaj več imen.

Taft. kom.: Poznate morda kaj fantov in deklet, ki so sinovi in hčere duhovnikov?

Pr.: Poznam jih veliko število. Ravno sedaj živi na mojem posestvu šest duhovniških otrok.

Taft. kom.: Ali so vsi duhovniki živel razuzdano?

Pr.: Jaz mislim, da vsi.

Taft. kom.: Ali je morda to povzročilo mržnjo proti duhovnikom?

Pr.: Ne; mržnjo je povzročil njih carizem. Vse je bilo odvisno od njih; lahko bi se reklo, da ljudje še celo jesti niso smeli brez farškega nadzorstva. Duhovniška nemorala je naravno semtertje zadela na neznanen odpor, toda postala je že tako nekaj navadnega, da se ni več nihče zmenil, kaj da počenjajo duhovniki. — Kongresni dokument, stran 146—147.

Taft. kom.: Duhovniki so obtoženi, da so povzročali deportacije ali pregnanstva ljudi iz Filipinov. Ali veste kaj o tem?

Pr.: V moji lastni provinci je večina duhovnikov, zlasti jeden po ime

nu Antonio Brabo, zapletenih v take slučajne in velike vplivnih državljanskih so že deportirali iz dežele. Povzročali so tudi aretacijo mnogih oseb, katere so potem na svojo pest izpustili, da tako pokažejo, kakšno moč imajo pri oblasteh.

Taft. kom.: Nadalje so duhovniki obtoženi, da so izvrševali telesne krutosti nad svojimi lastnimi tovariši in svojimi verniki. Kaj veste o tem?

Pr.: Bil so kruteži skozinsko. Pretepali so svoje vslužbenice in bili so tudi priče trpinčenju jetnikov v zaporih, katero so izvrševale civilne oblasti. Pri takih slučajih so bili vedno v spremstvu kakšnega višjega španskega civilnega oblastnika in trpinčenje jetnikov se je navadno vršilo v navzočnosti duhovnikov. — Kongresni dokument, stran 147—148.

(In spričo te svedočbe je Taft v svojem govoru 21. maja 1908 v Nashville, Tenn., izustil sledeče: "Rimsko-katoliška cerkev je vedno prva za napredek filipinskega ljudstva.")

Taft je objubil, da javnost ne bo zvedela za te svedočbe.

Svedočba seniorja Nozario Constantina.

(Priča je rojen na otokih in je stara 58 let. Po poklicu je odvetnik in slušuje v Manili, od koder večkrat obišče svoj rojstni kraj Bigan. Ima tudi svoja posestva v provinci Bulacan.)

Taftova komisija: Kakšne politične funkcije so opravljali duhovniki do leta 1896 v mestih, kjer so bili farni župniki?

Priča: Vladovali so takorekoč vso deželo. Vsaka oblast in vsak človek se je moral pokoriti njih sili.

Taft. kom.: Ali Vam je znano, kakšni odnosi so vladali med vodilnimi glavami španske vlade in vodilnimi glavami cerkve na Filipinih?

Pr.: Govorilo se je splošno, da je generalni guverner moral biti dober s tukajšnjim cerkvenim poglavarjem, kajti znal je dobro, da ne ostane dolgo na Filipinih, ako stori količkar, kar bi ne ugajalo nadškofu.

Taft. kom.: Kakšna je bila morala duhovnikov?

Pr.: Morale ni bilo nobene, a povest o nemorali je pa predolga, da bi vse povedal. Velika nemorala in korupcija!

Komisar proti Taftu: Bojim se, da se priče oplašijo in ne izpovejo vsega kar vedo, kajti boje se, da jih bodo duhovniki preganjali, ako zvedo, kar so tukaj o njih izpovedale.

Sodnik William Howard Taft: Te svedočbe se ne bodo tiskale za javnost. Rabil jih bom le kot poročilo na pristojnem mestu.

Taft. kom.: Vam je znano, imajo li duhovniki v Bulacanu kaj otrok?

Pr.: Da, gospod. Od leta 1840 do 1850 je imel vsak kurat v provinci Bulacan svojo prilike. Dr. Joaquin Gonzales je sin kurata iz Balinaga; on ima brata in tri sestre, kateri so vsi otroci istega duhovnika. Večina duhovnikov, ki so prišli semkaj od leta 1876 do 1896 in 1898, je bilo ravno takih in otrok ki so jih rodile farške prilike, je toliko, da ne morem naštetih vseh imen.

Taft. kom.: Ni se li ljudstvo tako privadilo duhovniškim zvezam z ženskami, da vsled tega ni sovražilo duhovnikov, če jih je sploh sovražilo?

Pr.: Ljudstvo jih je naravno sovražilo tudi zaradi nemorale, toda storiti ni moglo ničesar v svojo obrambo. Ako se je duhovnikom zahotelo omožene žene ali hčere, in ako se je dotični so-prog ali oče postavil temu v bran, tedaj so duhovniki dotičnika po krivem obtožili framazonstva ali katerega drugega prestopka, ga deportirali ali zaprli v ječo, nakar so brez najmanjšega odpora ugrabili svojo žrtev. Tak slučaj se je pripetil tudi v moji rodbini. Moj bližnji sorodnik Dona Saponce se je oženil z dekletom iz Balinaga in se nastanil v Agonoyu. Ondotni lokalni župnik je takoj prišel laziti za njegovo ženo, in da bi jo lažje dobil, poveril je njenemu soprogu ključarstvo pri cerkvi. Nakana se mu je posrečila in župnik si je osvojil ženo mojega sorodnika. Ker je bil pa ta hudi na župnika, pregnal ga je zadnji pod lažnjivo ovadbo na otok Puerto Princesa, v bližini Jolo, in tam je bil moj sorodnik kmalu potem ustreljen kot "pantar". Župnik je pa nemoteno živel z njegovo ženo, ktera mu je tudi rodila otroke. Ime tega župnika je Jose Martin in je avguštinac.

(Dalje prih.)

Pozor Rojaki!

Gotovo pomoč v bolezni zadobite, ako se obrnete na Dr. R. Mielke-ja, vrhovnega zdravnika najstarejšega in najzanesljivejšega zdravniškega zavoda za Slovence v Ameriki:

THE COLLINS N. Y. MED. INSTITUTA

On ima nad 40 letno prakso v zdravljenju vseh bolezni ter EDINI ZAMORE JAMIČTI za popolno ozdravljenje vsake notranje ali zunanje bolezni, pa naj bode ista akutna ali zastarela (kronična), kakor:

bolezni na pljučah, prsih, želodcu, črevah, jetrah, bolezni mehurja, vse bolezni v trebušni votlini, — potem v nosu, glavi in grlu, nervoznost, živčne bolezni, bolezni srca, katar, prehlad, težko dihanje, bronhialni, prsni in pljučni kašelj, bljuvanje krvi, nepravilno prebavo, neuralgijo, reumatizem, giht, trganje in bolečine po udih, zlato žilo, grižo, otekline, vodenico, padavico ali božjast, nemočnost v spolnem občevanju, polucijo, posledice onanije, šumenje v ošesih in tok iz ušes, gluhost, izpadanje las, mazulje, srbečino, lišaje, hraste in rane, vse bolezni na notranjih ženskih ustrojih, glavobol, neredno mesečno čiščenje, belitok, padanje maternice, neplodovitost i. t. d.

On edini na posebni moderni način hitro in zanesljivo ozdravi jetiko in sifilis, kakor tudi vsako tajno spolno bolezn moža in žene.

Zdravljenje spolnih bolezni ostane tajno. —

ZATORAJ ROJAKI! Ako ste bolni ali slabi ter Vam je treba zdravniške pomoči, ne odlašajte z zdravljenjem in ne obračajte se na zdravnike in zdravniške zavode, katerih delovanja ne poznate, ker tako brez koristi trošite težko prisluženi denar, temveč natančno opišite Vašo bolezen v svojem materinem jeziku in pri tem naznanite koliko časa traja, kako je nastopila in vse podrobnosti ter pismo naslovite na spodaj označeni naslov, potem smete mirne duše biti prepričani v najkrajšem času popolnega ozdravljenja. — Ako pa Vam bolezen ni znana, pišite po obširno knjigo ZDRAVJE, katero dobite ZASTONJ, ako pismu priložite nekoliko poštnih znamk za poštino.

Vsa pisma naslavljajte točno na sledeči naslov:

THE

COLLINS N. Y. MEDICAL INSTITUTE

140 WEST 34th ST., NEW YORK N. Y.

ZEMANOVO "GRENKO VINO",

je najboljšo zdravilo svoje vrste, izvrstno sredstvo proti boleznim želodca, črev in ledvic, čisti kri in jetra. NEPRESEGLJIV LEK ZA MALOKRVNE ŽENE IN DEVOJKE.

Izdelano iz najboljšega vina in zdravilnih zelišč.

ZEMANOVA "TATRA",

želodečni grenčec. Tatra je izdelana iz zdravilnih zelišč tatranskega gorovja, zdravi živčne slabosti, podpira lahko prebavo želodčev in se je dobro obnesla proti bolestim revmatizma.

Dobiti v vseh slovanskih salunih kakor tudi pri izdelovalcu teh najboljših zdravil.

Prodaja na debelo in drobno najboljša Californijska vina.

B. ZEMAN, 777 Alport Street, Chicago, Ill.

Slovinci Pozor!

Ako potrebujete obleke, klobuke, srajce, kravate, ovratnike ali druge potrebne reči za moške — za delavnik i praznik, tedaj se oglašite pri meni, kjer lahko govorite v svojem materinem jeziku.

Čistim tudi stare obleke in izdelujem nove po najnovejši modi in nizki ceni.

JURAJ MAMEK 581 Center Avenue, blizu 18. ul., Chicago

Slovenecem naznanje.
Cenjeni direktor Collins N. Y.
Medical Instituta: —
Jaz se Vam zahvalim za Vaša zdravila, ker ste mi zares dobra poslali, da se sedaj čisto zdravega počutim če prav sem že skoro čisto obupal, a sedaj sem prepričan, da Vi lahko vsakega bolnika ozdravite. Zato rajski, ako ste bolni, obračajte se le na Collins Medical Institut, ker tam boste gotovo popolno zdravje zadobili.
Še enkrat se Vam lepo zahvalim ter Vas pozdravim ostajajoč Vam vedno hvaležni.
Johan Bajt,
Box 160 Oregon City, Oregon.

Fino Opremljena Gostilna
z najboljšimi pijačami kaker z Atlas in Pilzen pivom, vinom in raznovrstnimi likerji, dalje s smokami in prostim "lunchom".
Zastopstvo najboljših parobrodskih črt; prodaja parobrodskih listkov in pošiljanje denarja v staro domovino.
Postrežba točna in solidna.

Mohor Mladič
Novi prostor:
572 Blue Island Ave.
vogel Loomis St.
Telefon Canal 3214 Chicago, Ill.

M. Lacković in Fr. Smetko
378 West 18th St., Chicago
MODERNO OPREMLJENA SLOVENSKA TRGOVINA Z JESTVINAMI (GROCERIJ.)
Najboljši riž, kava, čaj, moka itd., sploh vsakovrstno domače in prekomorsko blago vedno sveže po najnižji ceni na prodaj.
Na zahtevo razvažam blago tudi na dom, za kar nič ne računim.

Pozor Rojaki Slovenci!
Prevzel sem na novo opremljeno gostilno "TRIGLAV" od brata Mohorja.
Točim sveže pivo, domače vino in druge raznovrstne pijače, na razpolago imam moderno kegljaro in potujočim vedno pripravljeno prenočišče.
Postrežba točna in solidna. Priporočam se za obili obisk.

John Mladič,
617 So. Centre Av., Chicago, Ill.

KUPUJTE PRI
Albert Lurie Co.,
567-69-71-73 Blue Island Ave.
CHICAGO, ILL.

Velika trgovina z mesanim blagom.
Zmerne cene vsak dan.

Valentin Potisek
GOSTILNICAR
1237-1st St., La Salle, Ill.
Toči vse, gostilni podrejene pijače in se priporočam rojakom za obilen obisk.
Postrežba točna in solidna.

SVOJO FINO OPRAVLJENO
unlijsko
BRIVNICO
priporočam vsem bratom Slovincem
JOHN HORVAT
610 Centre Ave., Chicago, Ill.
Slovenski in hrvatski časniki na razpolago.

John Krika,
slovenski
BRIVEC
v Chicagu, Ill.
570 So. Centre Ave.

JUNGLE
(Copyright, 1905, 1906, by Upton Sinclair.)
(Nadaljevanje.)
Angleški pisatelj Upton Sinclair Z avtorjevim dovoljenjem prevaja Ivan Kaker.

"Naj bo, pa pojdem z Vami za pet dolarjev." Stopila je za njim in mu prigovarjala. "Vi ste neumen, če Vas ta ugodna ponudba ne zadovolji," pravi. "Druge enake ne najdete, ki bi na deževen dan storila ceneje. V svojem življenju nisem še šla nikamor za ta denar. Saj bi pri takih plačah niti stanovanja ne mogla več plačevati —"
Jurgis ji preseka besedo z divjo kletvijo. "Če Vam pa pravim, da nimam!" zakriči. "Kako naj Vam potem dam? Naj me vrag vzame! Plačal bi, ko bi mogel, toda rečem Vam, da nimam. Nimam! Ali čujete? Nimam!"
Obrnil se je spet k odhodu. Nahajal se je že sredi stopnic; komaj je še slišal, da je ženska za njim kričala: "Čakajte! Pojdem! Pridite nazaj!"
Vrnil se je.

"Mehkega srca sem, in misel na trpljenje drugih mi ne stori dobro," pravi. "Šla bi ravnotako lahko tudi zastoj kot za to, kar mi ponujate; toda videti hočem, če Vam morem pomagati. Kako daleč je?"
"Tri ali štiri bloke od tukaj."

"Tri ali štiri! Torej bom mokra do kože. Moj bog, to bi moralo pač biti plačano boljše! En in četrt dolarja! In pri takem vremenu! Toda Vi me pač razumete? Ostanek od petindvajsetih dolarjev mi plačate kmalu?"
"Čimpreje mogoče."
"Še ta mesec?"
"Da, še ta mesec," potrdi ubogi Jurgis. "Kar hočete! Samo podvizajte se!"
"Kje je oni dolar in četrt?" vztraja babica Haupt neizprosno.

Jurgis položi denar na mizo, ženska ga prešteje in spravi. Potem si je osnažila umazane roke še enkrat in se začela opravljati, pri tem pa neprestano javkala: bila je tako debela in z mastjo zalita, da ji je vsaka kretnja povzročala bolečine in da je pri vsaki stopinji stokala in krhala. Slačila je jutranje oblačino v pričo Jurgisa, ne da bi mu vsaj hrbet obrnila, djala na se korzet in se potem oblekla v drugo obleko. Bil je tu črn klobuk, ki ga je bila treba še skrbno urediti, in dežnik, ki ga je pa morala šele poiskati, in končno vrečica z vsakovrstnimi potrebščinami, ki so se tudi morale vsaka posebej se iskati, dočim je Jurgis v strahu in trpetu skoraj skopnel. Ko sta prišla na cesto, je bil vedno kake štiri korake pred njo ter se neprenehoma nazaj obračal, kakor da bi jo hotel s svojo nemo željo prisiliti, da pospeši korake. Toda babica je slej kakor prej stopala enakomerno, ne menčea se za Jurgisa, ker se ni hotela preveč zasopsti.

Končno sta dospela do hiše, kjer so še vedno preplašene ženske čepale v kuhinji. "Sporočile so Jurgisu, da še ni končano; mogel je Ono še slišati, kako je upila. Med tem je babica odložila klobuk in vzela iz ročnega kovčeka najprej neko staro obleko in potem mal krožnik z začjo mastjo, s katero si je namazala in drgnila roke. Čim večkrat se ta mast rabi, toliko več sreče prinese babici, in zato jo ima spravljeno mesec in mesec in večkrat celo vse leto za pečko ali v omari pri drugi zamazani ropotiji.

Potem so jo privedli k lestvici, in Jurgis je slišal njen prestrašen krik. "Oče nebeški, zakaj ste me vendar pripeljali v tako hišo! Po lestvici ne pridem gor! Luškojo ono mulo luknjo tudi ne bom mogla zlesti. Nisi poskušala ne bom, kratkomale ne, — saj bi bilo to gotova smrt! Kak je to kraj za ženo, ki leži na porodu — na podstrešju, kamor se more priti le po lestvici! Morali bi se sramovati!" Jurgis je stal ob vratih in slišal babico zmerjati in rentati; njen srdit glas je preupil skoro Onino strašno kričanje in stokanje.

Končno se je Anieli posrečilo pomiriti jo in jo pripraviti do tega, da je skušala zlesti po lestvi; toda potem je bila še enkrat zadržana, kar jo je morala stara ženica opozoriti na slab in nevaren pod na podstrešju. Steer pa pravega poda itak bilo ni, — le na eni strani je bilo položenih nekaj starih desk, tam, kjer je za Jurgisovo družino pripravila stanovanje, in tu je tudi bilo vse v redu in varno; toda ostali del podstrešja je preprežalo tramovje in latovje spodnjega stropa z vmes ležečo malto, in če bi kdo semkaj stopil, bi se utegnila pripetiti neizgoda. Ker je bila zgoraj poltna, smatrali so za potrebno, da gre kdo od domačinov z lučjo naprej. Potem se je zopet slišalo tarnanje, grožnje in vzkliki strahu, dokler ni opazil Jurgis končno zginito skozi luknjo dvojico pravih slonovih nog. Kmalu potem se je luča stresala, ko je začela hoditi na podstrešju babica Haupt. Zdaj je Anieli nakrat pristopila k Jurgisu in ga prijala za roko.

"Tako," pravi, "in zdaj odidite. Poslušajte me: storili ste vse, kar ste mogli, in zdaj ste samo na poti. Odidite in izostanite nekaž česa!"

"A kam naj grem?" upraša Jurgis, nevedé, kaj mu je storiti.
"Ne vem," reče Anieli. "Idite na cesto, ako nimate iti kam drugam — toda prosim Vas, idite! In ne vrnite se pred jutrom."

Slednjič sta ga potisnile ona in Marija skozi vrata in jih za njim zaklenile. Solnce je baš zahajalo in postajalo je zelo mrzlo; padajoče deževne kapljice so se sproti spreminjale v ledeno pšeno, in snežnica je zmrazovala. Jurgisa je stresal mraz v njegovi tanki, lahki obleki; vtaknil je roke v žep in se odpravil na pot. Povžil je ni ničesar od jutra, in čutil se je slabega in bednega; kar ga oživi nepričakovano žarek upanja, ko se domisli, da se nahaja čisto v bližini gostilna, kjer je prej jedel. Morda se ga usmilijo, ali pa mogoče najde kakega prijatelja. Pospešil je zdaj korake, kar je mogel.

"Halo, Jack!" pozdravi galastnik, ko vstopi. — v klavniškem okraju imenujejo vse inozemce in neizvežbane delavce "Jack." — "Kje pa ste vendar tičali?"

Jurgis koraka naravnost k pivotoču (bari). "Bil sem v ječi," pravi, "in prišel sem pravkar iz nje. Vso pot sem hodil peš; v žepu nimam niti vinarja in od danes vjetro nisem še ničesar imel v ustih. Vzeli so mi hišo, žena mi je bolna, in jaz sem popolnoma na koncu."

Gostilničar ga pogleda in vidi, da mu je obraz blede in oči globoke; udre ter da mu vsnuje ustnice trepečejo. Porine predenj veliko steklenico. "Pijte enega!" reče.

(Dalje prih.)

M. A. Weisskopf, M. D.
Izkušen zdravnik.
Urađuje od 8—11 predpoldne in od 6—9 zvečer.
885 So. Ashland Ave.
Tel. Canal 476 Chicago, Ill.

PREMOG, DRVA in KOKS
PRODAJA
ALBERT DENMARK
Pisarna na voglu
Center Ave., in 18. ulica
Prodaja konj i konjskih oprav.
Telefon Canal 2248
594 S. CENTRE AVE.
CHICAGO, ILL.

POZOR! SLOVENCII! POZOR!
SALOON
s modernim kegljiščem
Sveže pivo v sodčkih in buteljkah in druge raznovrstne pijače ter unijske smodke. Potniki dobe čedno prenočišče za nizko ceno.
Postrežba točna in izborna.
Vsem Slovincem in drugim Slovanom se toplo priporoča
MARTIN POTOKAR,
564 SO. CENTRE AVE., CHICAGO

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.
Zdravnik za notranje bolezni in rahocelnik.
Izdravniška preiskava brezplačno—plačati je le zdravila, 647 in 649 Blue Island Ave., Chicago. Za dne ure: Od 1 do 3 popol. Od 7 do 9 zvečer. Izven Chicago živeti bolniki naj pišejo slovenski.

MIRKO VADJINA, 392 W. 18th St.
SLOVENSKO HRVATSKI BRIVEC.
Na razpolago so kopelji.

ALOIS VANA
— izdelovatelj —
sodovice, mineralne vode in raznih neopojnih pijač.
82-84 Fisk St. Tel. Canal 1405

Priporočljivo!
Miners Bitters
TRIGLAV CHEMICAL WORKS
1648 W. 22nd St.
Dobiti je v vseh gostilnah.

DR. F. J. PATERA
Ordinuje: na severozah. voglu
ASHLAND IN MILWAUKEE AVE.
od 12. do 3. ure popol.; od 7. do 8. ure zvečer v pondeljkih, torkih, četrkih in petkih.
Telefon Canal 180.

M. BOLTE,
IZURJEN ČEVČAR
Popravlja stare čevlje, sprejema naročila na nove, ter izvršuje to
hitro, lično, trpežno in po ceni
Priporočam se vsem Slovincem.
572 S. Centre Av., Chicago, Ill.

Vac. Tourek,
izdelovalec finih
Havana cigar.
Prodaja cigare na škatlje. Naročila se izvršujejo točno.
1210 So. Albany Av., Chicago, Ill.

Aka hočete dobro naravno vino pri oglašati se pri
JOS. BERNARD-
620 Blue Island Avenue
Telefon Canal 842
CHICAGO
Pri njemu dobiš najboljša kalifornijska in importirana vina.

I. STRAUB
URAR
336 W. 18th St., Chicago, Ill.
Ima večjo zalogo ur, verig, nov in drugih dragotin. Izvršuje vsakovrstna popravila v tej stroki zelo nizki ceni.
Obiščite ga!

Frank Kvasnička
Trgovina z železnino, raznim trobljem in pohištvo. Topravlja peči.
643-645 W. 18th St.
Chicago, Ill.

Najbolje in najceneje obuvale kupiti pri
John Klofot
631 Blue Island Ave.
CHICAGO.
Sprejema tudi popravila.

NOVA
SLOVENSKA GOSTILNA
pri **FRANC CECHU.**
Rojakom v Chicagu naznanjam, sem zopet odprl svoj novi saloon, kterm točim vedno sveže pivo, domače vino itd. Dobro smotke na razpolago. Imam tudi prostorno dvorano za selice, svatbe, zabavne večere itd. Priporočam se za obili obisk.
S spoštovanjem
FRANC CECH,
568 So. Centre Ave. Chicago

Halo, Johny!
Kje si pa bil včeraj? Saj veš kje, kjer je največ zabave. Ali še ne veš, da je največ zabave v GOSTILNI.

John Košiček,
590 So. Centre Ave., Chicago, Ill.

Jože Sabath
advokat in pravni zastopnik v kazenskih in civilnih zadevah.
Pišite slovenski!
1628-1638 Unity Building
79 Dearborn St., Chicago, Ill.
Res. 5155 Prairie Ave.
Phone Drexel 7271.

Leopold Saltic
ODVETNIK
v kazenskih in civilnih zadevah.
Auto Phone 6065.
Office Phone Main 3065
Residence Phone Irving 41
URAD: 27 METROPOLITAN BLVD.
Severozap. ogel Randolph in La Salle ulice
Stanovanje: 1217 Sheridan Road.

Pristno domače vino
Belo vino 60c
Rdeče vino 50c
Rdeče staro vino 45c
Rmenno vino 55c
Posoda prosta. Te cene veljajo jemalec od 50 galonov naprej; isti cena pa niso tudi manjša naročila. Vino pošiljam proti predplačilu ali C. O. D. po vsi Ameriki.
Priporočam se rojakom tudi za obilno moje lepo urejene gostilne s izborno pijačami in v vedno pripravljenim atim prigrizkom.
Za dobro in točno postrežbo, kak tudi za pristnost vina jamčim.

JOSIP ZALOKAR,
899 Edison Road N. E., Cleveland.